

La carretera de la Creu de Palau

136

La carretera de la Creu de Palau s'estén des de l'encreuament dels carrers de la Rutlla i del Marquès de Caldes de Montbui fins a l'indret denominat Creu de Palau, actual punt de confluència dels carrers de l'Església de Sant Miquel i del Camí vell de Fornells. Pertanyent fins l'any 1962 a l'antic terme municipal de Palau-sacosta, l'actual carretera coincideix amb l'antic traçat del camí de Girona a Palau que continuava vers els municipis de Fornells i Caldes de Malavella, i ben segur que el seu origen es remunta a l'època romana. A una rajoleria que hi ha al començament de la Pujada, hom hi trobà un «cipo», una mena de sepultures i una pedra mil·laria romana que passà al Museu de Sant Pere de Galligants mercès a la intervenció de la Comissió Provincial de Monuments.

Prova que el camí era molt transitat, n'és el fet que l'any 1918 es fan reparacions al paviment i que l'any 1925 l'Ajuntament de Girona decideix col·laborar en l'agencament del camí fins a la Creu de Palau i demanar subvencions per dur-ho a terme. El nom és d'un origen ben clar, i no tingué confirmació oficial fins l'annexió de Palau a Girona.

URBANITZACIONS A DOJO

Al llarg del recorregut de la carretera de la Creu de Palau floren les urbanitzacions configurant l'indret residencial de Girona per antonomàsia. Tot pujant a mà esquerra —a l'altura del Pavelló d'Esports— s'obren els vials de la urbanització Mas Abella, aprovada inicialment l'any 1973 i que actualment comença a veure's ocupada pels primers xalets.

Metres amunt, aquest cop a

mà dreta, trobem una de les urbanitzacions més antigues de Girona —Torre Rafaela—, que s'estén per una superfície de 16'5 hectàrees que antigament eren dedicades al conreu de cereals i a prats de pastura. Els tràmits per fer-ne zona residencial comencen l'any 1964 i no es reprenen fins l'any 1973, tot reduint-ne la superfície urbanitzable. Els permisos són denegats l'any 1974, quan ja eren construïdes la meitat de les edificacions, i a partir d'aleshores ha continuat creixent vers la carretera de Barcelona. La urbanització es basa en l'edificació aïllada d'habitatges unifamiliars amb jardí, i compta amb una població d'uns 250 habitants —eminentment gironins d'un nivell econòmic mitjà-alt—.

Dalt de la pujada, a l'altura del conegut Mas Barril, s'han obert recentment els vials per a una nova urbanització —Mas Grau— i a mà esquerra hi ha el projecte de fer-n'hi una altra denominada Mas Barril. Fou aprovada provisionalment per l'Ajuntament el març del 1982, tot i que amb alguns condicionants relatius als vials de perllongació amb Torre Rafaela i amb Mas Abella. Un cop hom arriba a la famosa escultura que dona nom a l'indret, encara pot veure a mà esquerra la urbanització denominada Creu de Palau, construïda l'any 1977-78 per la Caixa d'Estalvis Provincial.

MASIES I XALETS

En el recorregut d'aquest singular carrer conviuen les antigues masies amb les construccions de caire més modern. D'entre les masies és d'obligat esment el Mas Barril, que ja es troba documentat a la primeria del segle XIII, i que conserva a la banda nord un finestra gòtica i a

la banda sud dues finestres renaixentistes amb escuts del llinatge Barril. També és digna d'admirar la porta d'entrada i una antiga torre quadrada primitivament destinada a la defensa. Actualment és emprada com a masoveria i els seus estadants aprofiten les cada cop menys nombroses terres de conreu per a la seva explotació.

Prop de la Creu, a mà dreta, hi ha dues edificacions també força antigues: una petita masia recentment restaurada, i ja més desviat del camí l'anomenat Mas Prunell, on ara funciona un restaurant. Es troba documentat ja al segle XVI, i compta amb una torre quadrada i una porxada amb un ampli arc, aquesta darra construïda l'any 1585 per Anton Prunell.

Pel que fa a l'escultura que presideix l'indret conegut com a Creu de Palau, senyalem que és una creu missional construïda l'any 1963 on antigament n'hi havia una de fusta posada el 1944. L'actual fa uns 8 metres, és obra de l'escultor gironí Domènec Fita, i a un costat mostra un baix-relleu amb una artística imatge de la Mare de Déu.

De les noves construccions realitzades a l'indret es pot destacar per la seva originalitat la casa Dolera-Lajo, situada al darrer tram de la carretera i que fou construïda l'any 1970 per l'arquitecte J. Bosch i Agustí, que donà al conjunt una forma cúbica.

Les edificacions més recents es troben totes a mà dreta de la pujada i són un seguit de xalets amb jardí. Al costat esquerre, només s'hi troben uns tallers al començament del carrer i la caseta del vigilant dels dipòsits d'aigua de Palau, situats al seu costat.

EL PAVELLÓ I L'ESCOLA

A poc de començar la pujada, en un pla situat a mà dreta hi ha l'edifici del Pavelló municipal, inaugurat l'any 1980, i que compta amb una piscina coberta de 25 x 12'5 metres i amb pista de 20 x 40 per practicar-hi el bàsquet, voleibol, handbol, i d'altres modalitats esportives. Hom hi organitza diversos cursos per a escolars. El febrer del 1982 l'Ajuntament compra els terrenys del voltant del Pavelló per un cost total de 14 milions de ptes. i poc després s'acaben les pistes polisportives multi-ús que costen 6 milions de pessetes. L'esplanada del davant del Pavelló és utilitzada aquests darrers anys per instal·lar-hi les atraccions i l'envelat durant les festes de Palau a la darrera del mes de setembre.

Altrament, a mig camí hi ha les antigues escoles de Palau, que funcionà com a escola unitària a partir del curs 1935-1936. Els terrenys foren comprats per l'Ajuntament de Palau l'any 1935 a Josep M. Almeda i en el moment de l'annexió a Girona

—any 1962— hom les valorava en unes 210.000 pessetes. Aquesta escola fou reformada i agencada per l'Ajuntament l'any 1982 per tal de destinar-la a centre de rehabilitació de minusvàlids, amb un cost de 2'7 milions de pessetes. Acull nens amb trastorns motors i té l'objectiu de donar-los una formació global i alhora prestar serveis de recuperació. Al mateix edifici té la seva seu l'associació MIFAS (Minusvàlids Físics Associats) que duu a terme una important tasca de conscienciació de la seva problemàtica i organitza diverses activitats —esportives, culturals— per als seus associats.

La carretera de la Creu de Palau compta amb uns serveis de força relleu: al començament del carrer hi ha dos tallers importants, un de fusteria i l'altre d'enllumenat, i tot seguit la central farmacèutica i la fàbrica dels Químics, que fou fundada l'any 1918 i s'especialitzà en la producció d'àcid tartàric. L'any 1929 Carles Rahola l'esmenta com la més important de Catalunya, amb una exportació avaluada aleshores en uns tres milions de pessetes.

El desenvolupament de l'empresa dels Químics és compromesa de l'any 1918 fins el 1926, data en la qual es produeixen canvis en la direcció i es procedeix a la reforma de la maquinària. De sempre ha estat regentada per la família Ensesa, i actualment esdevé una fàbrica que genera un important nivell d'ocupació i que manté un volum de producció molt important en part destinat a l'exportació.

Al darrer tram de la pujada funciona un bar-restaurant a l'antiga masia coneguda com a Can Prunell, configurant així un sector de serveis —bàsicament industrials— d'una importància gens menyspreable. Hom conta que al darrera de la masia i prop de l'actual camí els rajolers i els empresaris de les bòbiles hi anaven a cercar la terra per fer rajols fins als anys cinquanta.

Ramon Alberch i Fugueras

ANUNCI

Es posa en coneixement dels ciutadans del terme municipal de Girona el canvi de domicili de la Recaptació Municipal, que es trasllada a partir del dia 18 d'octubre a les Oficines situades a la Plaça del Vi, número 1.

Girona, 17 d'octubre de 1984
L'ALCALDE

Ajuntament de Girona

